

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 14. september 2023
(OR. en)

Institutsioonidevaheline
dokument:
2023/0323(COD)

12976/23
ADD 3

COMPET 873
MI 742
IND 467
ECOFIN 873
FIN 922
CODEC 1594
IA 225

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	13. september 2023
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	SWD(2023) 313 final
Teema:	KOMISJONI TALITUSTE TÖÖDOKUMENT MÕJU HINDAMISE ARUANDE KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE Lisatud dokumendile: Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS äritehingutes esinevate hilinevad maksete tõkestamise kohta

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument SWD(2023) 313 final.

Lisatud: SWD(2023) 313 final

Strasbourg, 12.9.2023
SWD(2023) 313 final

KOMISJONI TALITUSTE TÖÖDOKUMENT
MÕJU HINDAMISE ARUANDE KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

Lisatud dokumendile:

Ettepanek:
EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS
äritehingutes esinevate hilinenud maksete tõkestamise kohta

{COM(2023) 533 final} - {SEC(2023) 313 final} - {SWD(2023) 312 final} -
{SWD(2023) 314 final}

Kokkuvõte
Hilinenud maksmise direktiivi (direktiiv 2011/7/EL) muutmise mõjuhinnang
A. Mis on probleem ja miks on tegemist ELi tasandi probleemiga?
Igal aastal esitatakse ELis ligikaudu 18 miljardit arvet. See on rohkem kui 500 arvet sekundis ja neist ligi 50 % makstakse hilinemisega. Hilinenud maksed mõjutavad rahavoogude likviidsust ja prognoositavust, suurendades omakorda käibekapitali vajadust ja vähendades äriühingu juurdepääsu välisrahastamisele. See mõjutab kasvu ja konkurentsivõimet, vähendab tootlikkust ning suurendab koondamiste ja pankrottide tõenäosust. Hilinenud maksete mõju avaldub tarneahelates, kuna makseviivitus kandub sageli edasi tarnijatele. Need negatiivsed tagajärjed mõjutavad oluliselt väikseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid (edaspidi „VKEd“) ning mikroettevõtjaid, kes tuginevad prognoositavatele rahavoogudele. Hilinenud maksetel on ka kahjulik sotsiaalne mõju. Mõned sektorid on hilinenud maksete suhtes teistest haavatavamad. Üks neist on näiteks ehitussektor. Hilinenud maksete algpõhjus seisneb väikese tarnija ja suure kliendi erinevas läbirääkimispositsioonis, kuna hilinenud maksmine on võlgniku jaoks atraktiivne kuludeta rahastamise vorm. Selle probleemi põhjused seisnevad näiteks puudulikes ennetusmeetmetes, sobimatus heidutuses ning ebapiisavates nõuete täitmise tagamise ja õiguskaitsemehhanismides.
Mida tuleks saavutada?
Üldeesmärgid: A. suurendada äriühingute konkurentsivõimet ja kasvu, parandades avaliku sektori asutuste, suurettevõtete ja VKEde maksedistsipliini; B. kaitsta VKEsid hilinenud maksete negatiivse mõju eest, kehtestades normid, millega edendatakse õiglast ja õigeaegset maksmist äritehingutes. Erieesmärgid: 1) vältida hilinenud makseid; 2) edendada õigeaegset maksmist; 3) võimestada äriühinguid ja tagada äritehingutes maksetega seoses suurem õiglus.
Milline on ELi tasandi meetmete lisaväärtus (subsidiiaarsus)?
EL on üritanud lahendada äritehingutes esinevate hilinenud maksete küsimust viimased 30 aastat. Käesoleva algatusega muudetakse kehtivat ELi õigusakti (direktiiv 2011/7/EL) ja seepärast saab seda teha ainult ELi tasandil. Mõned ELi liikmesriigid on võtnud vastu rangemad normid, kui on direktiivis sätestatud, näiteks piiranud ettevõtjatevaheliste tehingute maksetähtaega, kui võlausaldaja on VKE, ning loonud täitevasutused. ELi ühtsel turul erinevuste vältimiseks on vaja kindlustada, et normide täitmine tagatakse samal moel.
B. Lahendused
Millised on poliitikavariandid eesmärkide saavutamiseks? Kas on olemas eelistatud variant? Kui ei, siis miks?
1. poliitikavariant: hoida ära hilinenud maksed Selle variandi poliitikameetmete eesmärk on hoida ära hilinenud maksed ning tagada õiglasel maksetingimused. Kehtestatakse maksimaalsed maksetähtajad, sh kontrollimenetluse jaoks, millega hinnatakse vastavust lepingu nõuetele. See hõlmab samuti sätteid, millega tagatakse VKEdele koostöö krediidi juhtimise ja finantskirjaoskuse valdkonnas. 2. poliitikavariant: soodustada tähtaegseid makseid Selle variandi kohaste poliitikameetmete eesmärk on lahendada hilinenud maksete probleem, tugevdades nõuete täitmist ja tagades maksetingimuste järgimise. Kehtivas direktiivis sätestatud heidutused ehk õigus saada viivist ja hilinenud makse korral kindlasummalist hüvitist muudetakse tulemuslikumaks, muutes viivise tasumise kohustuslikuks ja suurendades

kindlasummalist hüvitist. Nõuete täitmise tagamine on hilineanud maksete probleemi puhul määrava tähtsusega. Seega erinevad hinnatud variandid lähtuvalt ELi liikmesriikide nimetatud riikliku täitevasutuse volitustest. See variandil on ka koosmõju riigihangetega, et kaitsta ehitustööde hankelepingute täitmises osalevaid alltöövõtjaid.

3. poliitikavariant: tugevdada õiguskaitsemehhanisme, tagada õiglaselised maksetingimused ja võimestada äriühinguid

Selle variandi kohaste poliitikameetmetega edendatakse õiglust ja tõhusate õiguskaitsemehhanismide kättesaadavust, kui maksetingimused ei ole täidetud. ELi liikmesriigid peavad võtma kasutusele vahendusvahendid, mis on VKEdele kergesti kättesaadavad, ning tegelema ebaõiglaste lepingutingimuste ja tavadega oma siseriikliku õiguse alusel.

Eelistatud poliitikavariant. Igal variandil on oma võimalikud eelised, kuid omaette rakendamisel kaasnevad ka teatud riskid. Mõjuhinnangu tulemusena järeldati, et eelistatud variant hõlmab kolme poliitikavariandi kõige tulemuslikumate ja tõhusamate meetmete paketti. Mõjuhinnangus järeldati samuti, et eelistatud õigusakt on määrus.

Eelistatud poliitikapakett: 1a+2a+3b

- Ettevõtjatevaheliste tehingutes maksetähtaja piiramine 30 päevaga.
- Kontrolli- või heakskiitmismenetluse kestuse piiramine 30 päevaga (ilma eranditeta).
- ELi liikmesriigid hõlbustavad krediidi juhtimise ja finantskirjaoskuse koolituse kättesaadavust, sh VKEde digitaalsete maksevahendite alal.
- Viivis on automaatne („õiguse“ kontseptsioon jäetakse välja), täpsustatakse viivise arvestamise lõppkuupäeva.
- Iga hilinevalt makstud tehingu eest tuleb tasuda kindlasummaline hüvitis ja seda suurendatakse 50 eurole, et võtta arvesse inflatsiooni.
- ELi liikmesriigid nimetavad organid, kes vastutavad õigusakti täitmise tagamise eest ja teevad omal algatusel või kaebuse alusel uurimisi ning kellel on volitus määrata halduskaristusi ja avaldada rikkujate nimed. Tulemuslikumaks täitmise tagamiseks kasutatakse digivahendeid.
- Ehitustööde hankelepingute puhul peavad avaliku ja võrgustiku sektori hankijad ning töövõtjad kontrollima, et peatöövõtjale tehtud makse on kantud edasi otsestele alltöövõtjatele.
- ELi liikmesriigid peavad looma riikliku vahendusmenetluse süsteemi, et lahendada äritehingutega seotud makse vaidlused.
- ELi liikmesriigid peavad lahendama ebaõiglaste lepingutingimuste ja tavade küsimuse oma siseriikliku õiguse alusel.

Millised on eri sidusrühmade seisukohad? Kes millist varianti toetab?

Konsultatsioonide tulemused: 939 vastust VKEde paneeluuringule, 117 vastust avalikule konsultatsioonile, 137 vastust tagasisidekorjele, mitu kohtumist sidusrühmadega. Ligi 83 % VKEde paneeluuringule ja 36,7 % avalikule konsultatsioonile vastanutest toetab maksetähtaja piiramist eelistatavalt 30 päevaga. Piiratud arv ettevõtjate ühendustest on ülempiiri kehtestamise vastu ja/või kutsuvad üles tegema sektoripõhiseid erandeid. Ligi 81 % vastanud VKEdest kinnitasid, et viiviseid ja hüvitisi ei maksta kunagi. 84 % vastanud VKEdest oli seisukohal, et täitevasutuste loomine on kasulik või väga kasulik. Ligi 60 % avalikule konsultatsioonile vastanutest olid nõus, et avaliku sektori asutused peaksid võtma kasutusele mehhanismid, millega kontrollitakse, et peatöövõtjad maksavad oma alltöövõtjatele õigel ajal. Riikliku vahendusmenetluse süsteemi loomist hinnati positiivselt nii tagasisidekorje kui ka avaliku konsultatsiooni käigus. VKEde paneeluuringu raames saadi ka terviklik ülevaade ebaõiglastest tavadest seadusest kõrvalehoidmiseks.

C. Eelistatud poliitikavariandi mõju

Millised on variandi eelised?

Tervikuna on mõju ettevõtjatele kasulik. Hinnanguliselt 35 % lühemad maksetähtajad vabastavad rahavood ja suurendavad maksete prognoositavust. Väiksematele turuosalistele kehtestatakse väiksema tõenäosusega ebaõiglasel maksetingimused ja nad saavad kasutada hilinenud maksete korral tõhusaid õiguskaitsevahendeid. Võlgnikega tegelemise ajakulu (hinnanguliselt 340,2 miljonit inimtöötundi, mis on võrdväärne 8,74 miljardi euroga) vähendatakse märkimisväärselt. Vahendusmenetluse loomine võimaldab äriühingutel säästa kohtukulusid aastas 27 miljoni euro ulatuses. Käesolev algatus suurendab samuti õiglust ärisuhetes.

Avaliku sektori asutused saavad vahendusmenetluse süsteemidest kasu nii otseselt, kui nad soovivad lahendada vaidluse tarnijaga, kui ka kaudselt, vähendades kohtusüsteemile tekkivat koormust. See viib kokkuvõttes hilinenud maksete vähenemiseni, mis tähendab vähem pankrotte ja nendest riigieelarvele tekkivaid kulusid.

See algatus tarbijaid otseselt ei mõjuta.

Millised on eelistatud poliitikavariandi kulud (ettevõtetele ja avaliku sektori asutustele)?

Enamik ettevõtete kuludest on ühekordsed kulud. Need on seotud arvevormide ajakohastamisega, et kajastada uusi maksetingimusi ja kohandatud hüvitisi, ning kulude suurus on hinnanguliselt 243 miljonit eurot. Korduvad kulud tekivad peamiselt võlgnikele, kes maksavad hilinemisega: automaatne viivise ja (suurema) hüvitise tasumine, võimalikud haldustrahvid ja sunnitud õigeaegse maksmise puhul lihtsast krediidi saamise võimalusest ilmajäämine. Neid kulusid on võimalik täielikult vältida, kui võlgnikud maksavad õigel ajal.

Riigieelarve kulud tunduvad olevat piiratud ja proportsionaalsed. Avaliku sektori asutustele tekivad teatavad kulud, et nimetada täitevasutused ja vahendusasutused ning hoida neid töös. Need kulud on EL 27 jaoks hinnanguliselt 70–105 miljonit eurot aastas (60–65 miljonit eurot seoses täitevasutuste ja 10–40 miljonit eurot seoses vahendusteenustega).

Milline on mõju VKEdele ja konkurentsivõimele?**Mõju VKEdele:**

käesolevat algatust peetakse VKEde puhul väga asjakohaseks. Eelistatud varianti toetasid VKEd oma paneeluuringu ja avaliku konsultatsiooni käigus. Kuigi algatusest saavad eeldatavasti kasu kõik VKEd, on kasu suurem mikroettevõtjate ja VKEde puhul, kes puutuvad selle probleemiga rohkem kokku. **Võlausaldaja** poolelt vaadatuna takistavad hilinenud maksed äriühingute kasvu ja sunnib neid raiskama ressursse: keskmiselt 5–10 % kogu haldustegevusest on seotud võlgnikega tegelemisega. See on aeg, mida VKEd oleksid saanud produktiivsemalt kasutada, näiteks koolituse jaoks või uute äriühingute otsimiseks.

Võlgnike poolelt vaadatuna maksab suurema tõenäosusega hilinenult suurem ettevõtte. Maksetähtaja piiramisest 30 päevaga saab eeldatavasti kasu keskmiselt ligikaudu 41 % VKEdest. Laiaulatuslikumat mõju on oodata mikroettevõtjate jaoks (50 %), samas kui kontrollimenetluse piiramine 30 päevaga võiks tuua kasu kuni 66 %-le VKEdest. Kui muuta viivise ja hüvitiste tasumine kohustuslikuks, paraneb praegune olukord, kus 81 % VKEdest ja 93 % mikroettevõtjatest ei saa praegu kunagi sellist hüvitist. Rangemad nõuete täitmise tagamise normid parandavad maksekäitumist. Ehitustööde hankelepingute alltöövõtjaid toetavatel meetmetel on positiivne mõju VKEdele (keskmiselt 80 % suurte ehitusprojektide maksumusest antakse alltöövõtuna VKEdele). Riiklikud vahendusmenetluse süsteemid toovad kasu äriühingutele, kes praegu pöörduvad asja lahendamiseks kohtusse, ning tagavad kiirema vaidluste lahendamise äriühingutele, kes praegu väldivad tasumata võla sissenõudmiseks kohtusse pöördumist.

Mõju konkurentsivõimele: eelistatud variandi mõju hinnale/kuludele ja innovatsioonialasele

konkurentsivõimele on eeldatavasti positiivne. Tänu suuremale koondrahavoole majanduses on ettevõtetel rohkem likviidsust, et investeerida innovatsiooni, või nad saavad kanda kulude vähenemise üle tarbijatele. Likviidsuse ümberjaotamine majanduses on õiglasem, kuna iga äriühing maksab likviidsuse eest, mida nad vajavad ja kasutavad. Ettevõtlustingimused oleksid prognoositavamad, mille tulemuseks on soodsam ettevõtluskeskkond.

Rahvusvahelise konkurentsivõime seisukohast puutuvad importivad või eksportivad äriühingud kindlasti kokku maksetähtaegade pikkuse asümmeetriaga (makstavate ja saadavate arvete vahel). Selle asümmeetriaga seotud riskidega tegelevad turutingimustel kaubanduskrediidiandjad (näiteks puudutab see ettemakseid, akreditiive). Lisaks sellele piirab riski, et ELi-välised ettevõtted lõõvad ELi ettevõtete hinnad alla, pakkudes ELi-välisel turul pikaajalisi maksetingimusi, asjaolu, et mitu ELi partnerriiki, nt Kanada, Ameerika Ühendriigid, Türgi ja Ühendkuningriik, on juba kehtestanud hilinevad makseid käsitlevad normid.

Kas on oodata muud olulist mõju?

Kõik poliitikavariandid avaldavad mõju tööhõivele, ettevõtluskultuuri õiglusele ja ettevõtjate heaolule. Ükski poliitikavariant ei avalda otsest keskkonnamõju. Ükski poliitikavariant ei kahjusta oluliselt keskkonda.

Proportsionaalsus?

Kõik poliitikavariandid vastavad proportsionaalsuse ja subsidiaarsuse põhimõttele. Nendega tekitatakse ettevõtjatele kulud, mis on vajalikud eesmärkide saavutamiseks, ning need jätavad liikmesriikidele kaalutusõiguse (näiteks täitevasutuste nimetamiseks, krediidi juhtimise koolituse korraldamiseks ja õiguskaitsemeetmete võtmiseks ning ebaõiglaste maksetavade kindlaks määramiseks). Mõjuhinnaangus käsitleb ka kõrvale jäetud variante.

D. Järeelmeetmed

Komisjon jälgib ja hindab algatuse mõju, kui uue õigusakti jõustumisest on möödunud neli aastat. Käesoleva algatuse järelevalves lähtutakse ka Euroopa maksete vaatluskeskuse esitatud teabest ja aruannetest, mille on esitanud omal algatusel liikmesriigid või kolmandad riigid.